

Datum
2026-01-26

Bilaga 3

FNI från fritidsboende i småhus

1 Bakgrund och förutsättningar

Denna bilaga berör ersättningen för insamling av förpackningar från fritidsboende hushåll i småhus (fritidshus). Med fritidshus avses fastigheter som har hämtning endast en del av året. Fastigheter som är taxerade som fritidshus men som har hämtning året runt ersätts som permanentboende hushåll.

Nuvarande ersättning för insamling av förpackningar från fritidshus baseras på att ett fritidshus endast nyttjas en del av året och därmed ger upphov till hämtningskostnader endast under en del av året. För kostnader som är oberoende av hämtningssäsongens längd, såsom kärlnkostnader och administration, är ersättningen densamma som för permanentboende hushåll.

Sedan ersättningsmodellen lanserades har det framkommit att insamlingen, för kommuner som har en stor andel fritidshus, kan innebära särskilda utmaningar och kostnader som inte täcks av ersättningen. Detta har föranlett behov av en översyn av ersättningen för insamlingen från fritidshus.

I denna bilaga redovisas:

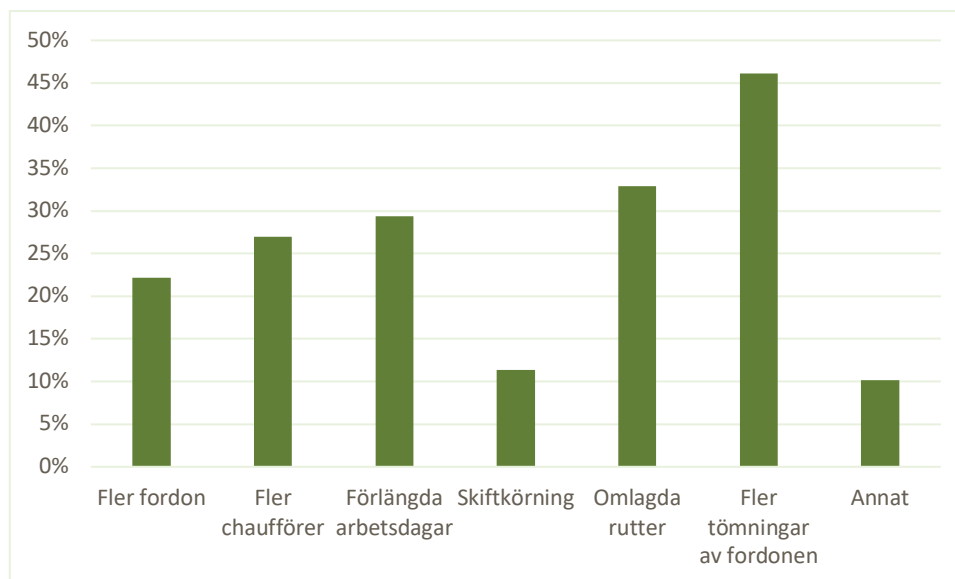
- Resultat från genomförd enkätundersökning
- Förutsättningarna för beräkningar av kostnader för insamling från fritidshus
- Förslag till extra ersättning

De ersättningar för insamling från fritidshus som redovisas i denna bilaga bygger på principen att kommunerna ska ersättas för vad förpackningsinsamlingen kostar. De bygger även på samma grundläggande principer som befintlig ersättningsmodell, framförallt att insamlingen ska vara kostnadseffektiv och teknikneutral.

2 Orientering om insamling av avfall från fritidsboenden

2.1 Funktion och utformning

Insamling av avfall från fritidsboenden sker vanligtvis under en del av året genom s.k. säsongshämtning. Hämtningssäsongens längd varierar mellan kommunerna, där en typisk hämtningssäsong är ca 22 veckor. Under säsongen utökas den ordinarie insamlingen till att även omfatta fritidshus, som normalt har samma typ av insamlingsystem som permanentboende hushåll i småhus. För att klara den ökade belastningen under hämtningssäsongen kan det krävas förlängda arbetsdagar, fler chaufförer, fler fordon och skiftkörning. Det kan även krävas en omläggning av rutter och fler tömningar av fordonen, se Figur 1 för en sammanställning av svaren i enkätundersökningen.



Figur 1 Sammanställning av kommunernas svar på frågan "Hur påverkas insamlingen och därmed insamlingskostnaderna under hämtningssäsongen för fritidshus?" Svaren avser endast de kommuner som svarat att insamlingen från fritidshus påverkar kostnaderna för insamlingen från småhus i kommunen i stort. Totalt antal svar är 167. Flera svar är möjliga.

2.2 Kostnader

2.2.1 Kostnader som täcks av nuvarande ersättning för FNI

Kostnaden per fastighet och år för insamling av avfall från fritidsboende hushåll är vanligtvis lägre än för insamling från permanentboende hushåll. Skälet till detta är främst att insamling från fritidshus sker under en del av

året och kostnaden är därmed till stor del kopplad till säsongens längd¹. Även om insamling från fritidshus är förknippade med ökade kostnader under hämtningssäsong, kvarstår inte nödvändigtvis dessa utanför hämtningssäsongen.

I den nuvarande ersättningen för FNI av förpackningar från fritidshus ingår ersättning för följande kostnader:

- fordon och insamlingspersonal – i proportion till säsongens längd
- omlastning – för mängder i proportion till säsongens längd
- administration – samma kostnad och ersättning som för permanentboende
- kärl – samma kostnad och ersättning som för permanentboende

Problemet som kan uppstå är om det finns kostnader som kvarstår även under resten av året eftersom dessa inte ersätts i nuvarande ersättningsmodell.

Med avseende på **insamling** är det framförallt fasta kostnader som kan kvarstå utanför säsong. Insamlingspersonal som endast behövs under säsongen antas kunna arbeta med annat under övriga delar av året och användning av bränsle och slitage på bilar antas uppstå endast när bilen är i drift. De kostnader som kan kvarstå med avseende på insamling är med andra ord kopplade till överkapacitet i fordonsparken – att fler fordon behöver köpas in för att klara säsongshämtningen, fordon som inte kan nyttjas under resten av året. Den överkapaciteten är oberoende av om en kommun har insamling i egen regi eller på entreprenad, även om det blir mer uppenbart för en kommun som har egna insamlingsfordon.

Kostnader för **omlastning** påverkas inte utanför säsongen eftersom kostnader framförallt uppstår med avseende på omlastad mängd².

Kostnader för **kärl** ersätts redan i nuvarande modell för nyttjande hela året eftersom kommunerna har samma kostnader för fritidshusens kärl som kärl för permanentboende hushåll i småhus. Även **administration** ersätts redan i nuvarande modell på samma nivå som permanentboende hushåll och är därför inte grund för extra ersättning.

2.2.2 Resultat från enkätundersökning

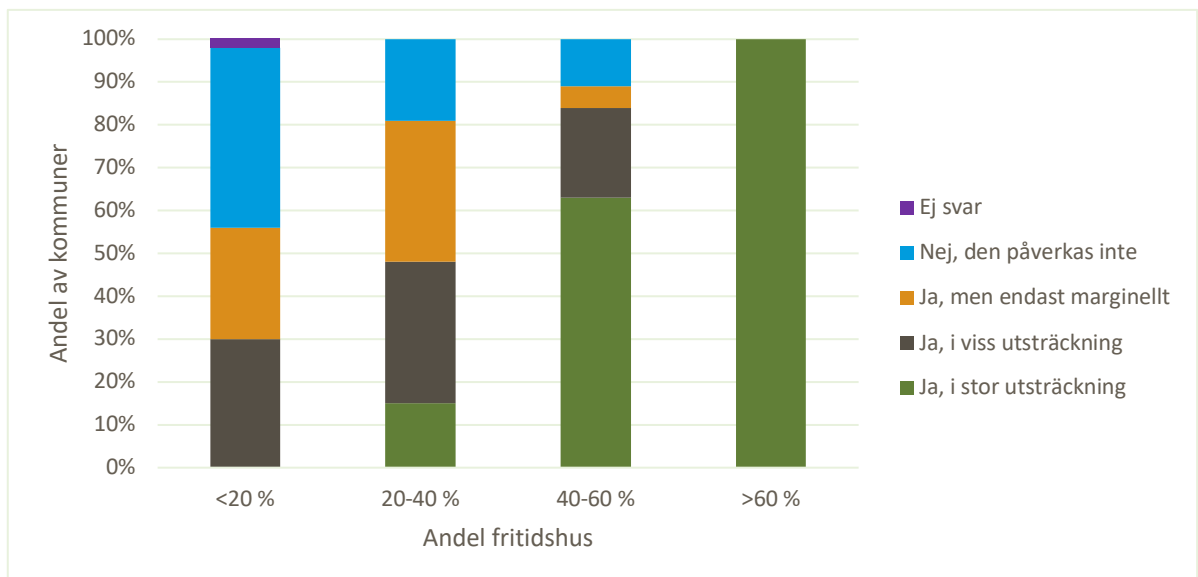
I enkätundersökningen ställdes frågor om hur insamlingen från fritidshus påverkar kostnaderna för insamlingen av avfall från småhus i kommunen i

¹ Fritidshus som har hämtning av avfall hela året ersätts som permanentboende hushåll i småhus.

² En översyn av ersättningen för omlastning ingår i denna utvärdering av ersättningen och hanteras i bilaga 1 om omlastning.

stort. Hur kommunerna svarade beror i stor utsträckning på hur stor andel fritidshus kommunen har. I enkätundersökningen ställdes inte några frågor om kostnader eftersom det är få kommuner som har fastighetsnära insamling av förpackningar från fritidshus samt att det för många kommuner är svårt att säga vad insamlingen enbart från fritidshusen kostar, speciellt för kommuner som har insamling i egen regi.

Av Figur 2 framgår att andelen kommuner som anser att kostnaderna för insamlingen av avfall från småhus i kommunen i stort påverkas i stor utsträckning ökar ju större andel fritidshus kommunen har. I kommuner med låg andel fritidshus anger kommunerna i stor utsträckning istället att kostnaderna inte påverkas eller påverkas endast marginellt.

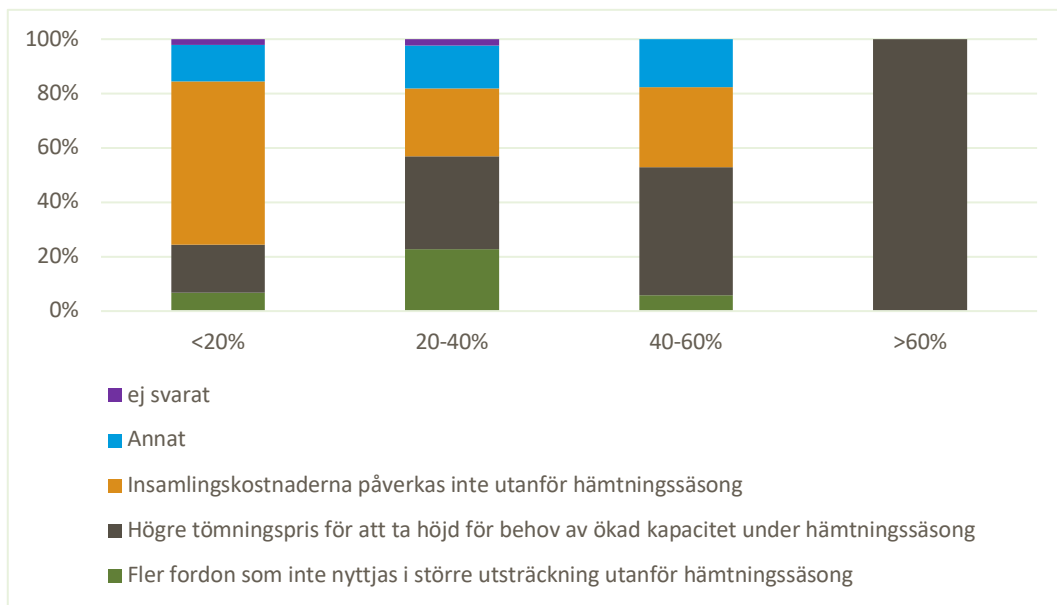


Figur 2 Sammanställning av kommunernas svar på frågan "Påverkas kostnaderna för insamlingen av avfall från småhus i kommunen i stort av insamlingen från fritidshus? Insamlingen av avfall och därmed kostnaderna kan påverkas av att det finns mycket fritidshus i kommunen, både under och utanför hämtningssäsongen för fritidshus.". Svaren har grupperats beroende på hur stor andel fritidshus det finns i kommunen i förhållande till det totala antalet småhus. Totalt antal svar är 157³.

I Figur 3 redovisas hur insamlingskostnaderna påverkas *utanför* hämtningssäsongen för fritidshus i de kommuner som har uppgett att kostnaderna för insamlingen av avfall från småhus i kommunen i stort påverkas av insamlingen från fritidshus (enligt Figur 2). Det framgår att det finns en brytgräns vid ungefär 20 % fritidshus i förhållande till totala

³ Notera att endast ett fåtal kommuner har >60 % fritidsboenden av totalt antal småhus och endast två sådana kommuner har svarat på enkäten.

antalet småhus i kommunen. Har kommunen en lägre andel än 20 % fritidshus tycks inte kostnaderna för insamling utanför säsongen påverkas i någon större utsträckning. Kommuner med mer än 20 % fritidshus uppger däremot i större utsträckning att insamlingskostnaderna påverkas i form av högre tömningspriser eller att fler fordon krävs som inte kan nyttjas utanför säsongen. I Figur 3 framgår att många har svarat att insamlingskostnaderna inte påverkas utanför hämtningssäsong. Det kan bero på att det är svårt att se hur kostnaderna påverkas utanför hämtningssäsong, speciellt när insamlingen utförs av entreprenör.



Figur 3. Sammanställning av kommunernas svar på frågan "Hur påverkas insamlingskostnaderna utanför hämtningssäsongen för fritidshus?" Svaren har grupperats beroende på hur stor andel fritidshus det finns i kommunen i förhållande till det totala antalet småhus. Frågan besvarades endast av de som svarat "Ja" på frågan redovisad i Figur 2. Totalt antal svar är 106.

3 Schablonmässig beräkning av kostnader för FNI från fritidsboenden

3.1 Underlag

Som beskrivits i kapitel 2.2.2 ställdes i enkätundersökningen inte några frågor om kostnader eftersom det är få kommuner som har fastighetsnära insamling av förpackningar från fritidshus samt att det för många kommuner är svårt att säga vad insamlingen enbart från fritidshusen kostar. Det har därför inte varit möjligt att basera en beräkning av extra ersättning för FNI av förpackningar från fritidshus på uppgifter om nuvarande kostnader för insamling från fritidshus. Istället baseras beräkningarna på de beräkningar som genomfördes för att ta fram den första ersättningsmodellen 2022⁴ (benämns fortsättningsvis ursprungsberäkningar). Ursprungsberäkningarna byggde på data från ett 50-tal exempelkommuner med olika förutsättningar. Detta underlag har bedömts fortfarande vara relevant.

3.2 Utgångspunkter för beräkningarna

Baserat på resonemanget i kapitel 2.2.1 är det kostnader som kvarstår utanför hämtningssäsong som är föremål för extra ersättning.

Beräkningarna har gjorts utifrån följande utgångspunkter:

- Kvarstående kostnader utanför hämtningssäsongen avser kapitalkostnader för överkapacitet i fordonsparken. Det har visat sig vara svårt att i praktiken undvika överkapacitet i fordonsparken, vilket motiverar extra ersättning.
- Beräknade kostnader avser medianen för samtliga kommungrupper för att dessa ska kunna utgöra en grund för en extra ersättning oberoende av kommungrupp.
- I beräkningarna har förutsatts att insamlingen från fritidshus sker vid varje fastighet med samma typ av insamlingssystem som i ursprungsberäkningarna.
- Beräkningarna utgår från ursprungsberäkningarna. Se Tabell 1 för en sammanställning av använda data:
 - Kostnaden för insamling i ursprungsberäkningarna har indexuppräknats till 2025.
 - Beräkningarna är gjorda per kommungrupp för att sedan aggregeras till en median för samtliga kommungrupper.

⁴ Kostnadsberäkningar som genomfördes som en del i arbetet med framtagande av det förslag till ersättningsmodell som Avfall Sverige och Svenskt Producentansvar överlämnade till Naturvårdsverket våren 2022.

Tabell 1 Nyckeltal (medianvärden) för FNI från fritidsboenden baserat på ursprungsberäkningarna avseende 50 exempelkommuner.

	A1	A2	B3	B4	B5	C6	C7	C8	C9	Median alla kommun- grupper
Kapitalkostnad fordon, kr/hushåll och år	70	85	72	66	71	76	77	155	94	85
Hämtningssäsong, veckor/år	22	26	20,5	22	22	21	21	20	23,5	22

Kommentarer:

- Kapitalkostnaden för fordonen avser insamling under hämtningssäsong och har brutits ut från insamlingskostnaden, d.v.s. kapitalkostnader för fordon, driftkostnader för fordon samt kostnader för chaufförer. Kapitalkostnaden motsvarar 29 % av insamlingskostnaden, vilken ersätts av nuvarande ersättning.
- Kommuner som angivit 52 veckors hämtningssäsong har uteslutits.

3.3 Resultat

Den fasta fordonskostnaden för insamling från fritidsboende under hämtningssäsong har beräknats till i genomsnitt 85 kr/hushåll och år, se Tabell 1. Kostnaden per vecka under hämtningssäsong är därmed $85/22 = 4$ kr/fritidsboende och vecka under hämtningssäsong. Den period som fordonen inte kan nyttjas (överkapaciteten) är $52-22 = 30$ veckor. Kostnaden för denna period motsvarar därmed maximalt $4*30 = 120$ kr/fritidsboende hushåll och år. Det motsvarar en situation där samtliga fordon som behövs för insamling av förpackningar under hämtningssäsong inte kan nyttjas resten av året, d.v.s. en teoretisk kommun där samtliga hushåll är fritidsboende. I en sådan kommun skulle det därmed inte finnas fordon för insamling från permanentboende hushåll och som skulle kunna användas för insamling från fritidsboende hushåll under hämtningssäsong genom exempelvis skiftkörning eller förlängda arbetsdagar.

En sådan maximal överkapacitet förekommer naturligtvis inte i någon kommun. Kommuner antas ha kostnader för överkapacitet som står i proportion till andelen fritidsboende där överkapaciteten kan antas minska linjärt med minskande andel fritidsboende i förhållande till totala antalet småhus.

4 Förslag till reviderad ersättning för FNI från fritidsboenden

Förslaget till ersättning för FNI från fritidsboende hushåll i småhus baseras på:

- Grundersättning per fritidsboende enligt nuvarande ersättningsmodell.
- Extra ersättning som utgår till kommuner med omfattande fritidsboende. Den extra ersättningen baseras inte på kommungrupp utan på andel fritidsboende av det totala antalet småhus.

Som fritidsboende räknas småhus som inte har hämtning året runt.

För FNI från fritidsboende hushåll i småhus föreslås extra ersättning enligt Tabell 2. Den extra ersättningen utgår från att:

- De tillkommande kostnaderna antas stå i direkt proportion till hur stor andel fritidshus kommunen har i förhållande till totala antalet småhus i kommunen.
- Brytpunkten för när kommunen har tillkommande kostnader är ca 20 % fritidshus enligt svaren i genomförd enkätundersökning, se kapitel 2.2.

Tabell 2 Förslag till extra ersättning för FNI från fritidsboende hushåll i småhus, kr/fritidsboende hushåll och år

Andel fritidsboenden med FNI av totalt antal småhus med FNI	20-40 %	40-60 %	>60 %
Extra ersättning	35	60	80

Kommentarer:

- Den extra ersättningen baseras på en beräknad extra ersättning på 120 kr/fritidsboende hushåll och år för en teoretisk kommun där samtliga hushåll är fritidsboende (d.v.s. 100 % fritidsboenden av totalt antal småhus).
- Den extra ersättningen i intervallen 20-40 % resp. 40-60 % har beräknats baserat på antagen ungefärlig genomsnittlig andel fritidsboenden av totalt antal småhus i intervallen, d.v.s. $0,3 \cdot 120 = \text{ca } 35$ resp. $0,5 \cdot 120 = 60$ kr/fritidsboende hushåll och år.
- Den extra ersättningen för kommuner med >60 % fritidsboenden av totalt antal småhus har beräknats baserat på en antagen ungefärlig genomsnittlig andel fritidsboenden av totalt antal småhus på 70 %, d.v.s. $0,7 \cdot 120 = \text{ca } 80$ kr/fritidsboende hushåll och år.

5 Konsekvenser

Genom den föreslagna extra ersättningen för FNI från fritidsboende hushåll för kommuner med hög andel fritidsboenden av det totala antalet småhus bedöms den sammanlagda ersättningen för fritidsboenden på ett mer träffsäkert sätt än nuvarande ersättning motsvara kostnaderna för insamlingen.

5.1 Konsekvenser för kommuner

Följande räkneexempel illustrerar hur ersättningen för FNI från fritidsboenden⁵ påverkas av föreslagen extra ersättning:

- En kommun i kommungrupp C6 med 4 000 fritidsboenden (20-40 % av småhusen i kommunen) erhåller vid fullt utbyggt FNI följande ersättning:
 - Fast ersättning på 2,2 Mkr/år för fritidshus
 - Tonersättning på ca 0,14 Mkr/år för fritidshus
 - Extra ersättning motsvarande 0,14 Mkr/år, eller en ökad ersättning för fritidsboenden på 6 % till följd av extra ersättning.
- En kommun i kommungrupp C8 med 4 000 fritidsboenden (40-60 % av småhusen i kommunen) erhåller vid fullt utbyggt FNI följande ersättning:
 - Fast ersättning på 3,2 Mkr/år för fritidshus
 - Tonersättning på ca 0,14 Mkr/år för fritidshus
 - Extra ersättning motsvarande 0,23 Mkr/år, eller en ökad ersättning för fritidsboenden på 7 % till följd av extra ersättning.
- En kommun i kommungrupp C9 med 4 000 fritidsboenden (>60 % av småhusen i kommunen) erhåller vid fullt utbyggt FNI följande ersättning:
 - Fast ersättning på 2,5 Mkr/år för fritidsboenden
 - Tonersättning på ca på 1,4 Mkr/år för fritidshus
 - Extra ersättning motsvarande 0,32 Mkr/år, eller en ökad ersättning för fritidsboenden på 12 % till följd av extra ersättning.

⁵ Antas vara nyttjas 30 % av hämtningssäsongen.

5.2 Konsekvenser för producentorganisationer

Konsekvenserna för producentansvarsorganisationer och i förlängningen producenter blir att en extra ersättning enligt förslaget sammantaget skulle ge en ersättning för insamling av förpackningar från fritidsboende hushåll i småhus som beräknas bli ca 14 Mkr/år högre på nationell nivå vid fullt utbyggd FNI för fritidsboende, jämfört med nuvarande ersättning.

Beräkningen förutsätter att enbart småhus med säsongshämtning räknas som fritidsboenden⁶ och att extra ersättning även utgår för fritidsboenden som är anslutna till gemensamhetslösning.

5.3 Konsekvenser för Naturvårdsverket

Konsekvenserna för Naturvårdsverket blir något ökad administration eftersom ytterligare en ersättning tillkommer till följd av den extra ersättningen. Den extra ersättningen bygger på uppgifter som kommunerna redan idag rapporterar till Naturvårdsverket, vilket begränsar administrationen.

⁶ Baserat på uppgifter om hämtningssäsong enligt Avfall Web. Kommuner med hämtningssäsong >40 veckor/år eller ej angiven hämtningssäsong har uteslutits.